

I. ročník doktorandského quodlibet

20. október 2021

Vzdelávacie centrum Mateja Bela (Tajovského 51, Banská Bystrica)

Stanislav Spodniak

Morálka nie je evolučne podmienený sebaklam.

Abstrakt:

Súčasní naturalisticky orientovaní morálni filozofi často poukazujú na vplyv evolučných mechanizmov na podobu morálky. Predpokladajú, že proces prírodného výberu determinoval podobu našich psychologických predispozícií, pomocou ktorých morálne súdy vytvárame. Proces prírodného výberu však tieto predispozície nevytváral tak, aby odpovedali nezávisle na nás daným morálnym pravdám, ale tak, aby nám poskytovali čo najväčšiu šancu prežiť v našom prírodnom a sociálnom prostredí. Z tohto dôvodu vplyv evolučných mechanizmov na podobu morálky vedie k obave, že sú naše presvedčenia o morálnych pravdách len evolučne podmienený sebaklamom. V príspevku argumentujem v prospech pozície, že je táto obava neopodstatnená. Napriek tomu, že evolučné mechanizmy mali na podobu našich psychologických predispozícií nepochybne vplyv, nemali by sme zabúdať na to, že disponujeme schopnosťou rozhodnúť sa, či sa budeme týmito predispozíciami riadiť. Pre túto schopnosť morálku nie je možné považovať za produkt evolučných mechanizmov, ale za kultúrny, ľuďmi vytvorený artefakt.

Kľúčové slová: argument evolučného demaskovania morálky, etický naturalizmus, evolučná etika

Vladimíra Vrajová

Referencia ako rečový akt v poézii P. O. Hviezdoslava

Abstrakt:

Príspevok sa zameriava na referenciu ako rečový akt v príležitostnej poézii P. O. Hviezdoslava. Pozornosť je sústredená na referovanie na skutočné postavy (napr. J. M. Hurbana, J. A. Komenského, E. Štúra, J. Vrchlického atď.), ktorým je poetický text dedikovaný alebo ktoré glorifikuje. Referenčnými výrazmi sú v tomto prípade vlastné mená, zámená a viac alebo menej rozvinuté substantívne výrazy, ktoré autor funkčne uplatňuje pri odkazovaní na týchto jednotlivcov na ploche básnického textu. Hviezdoslav v tomto smere narába napr. s biblickými a antickými motívmi, pričom intertextovosť tu figuruje ako stylisticko-pragmatický činiteľ pri kreovaní pozitívneho obrazu o národnej osobnosti. Príspevok sa sústreďuje na Hviezdoslavovu príležitostnú poéziu publikovanú v rozmedzí viac ako päťdesiatich rokov.

Kľúčové slová: P. O. Hviezdoslav, príležitostná poézia, rečový akt, referencia, štýl.

Jan Hráan

Minoritné školstvo vo Vojvodine v období rokov 1929-1941, s dôrazom na práva minorít

Abstrakt:

V štúdiu sa budem venovať problematike osvetovej, vzdelávacej či školskej politiky štátnych úradov voči minoritám vo Vojvodine v období rokov 1929-1941, resp. po začiatok druhej svetovej vojny v Juhoslávii. Budem skúmať administratívne a zákonné predpisy, týkajúce sa predstaviteľov minorít vo Vojvodine, ale zároveň aj v celom Kráľovstve SChS. Osvetové pomery vo Vojvodine boli rôznorodé. V minulosti tu platili rozličné školské zákony, negramotnosť, ako aj kultúrna zaostalosť obyvateľstva bola značná. Prekonať celkovú rôznorodosť, ale aj zaostalosť, mali za úlohu rôzne príkazy, zákony, pravidlá, nariadenia a iné právne akty postupne prijímané v období rokov 1919 až 1929. Obdobie bolo skončené „šiestojanuárovou diktatúrou“ v roku 1929, ktorá mala za cieľ unifikovať spoločenský, politický a verejný život na juhoslovanských národných základoch. Novou ústavou bolo zrušených 37 rôznych pokrajinských zákonov a nariadení a vyhlásili jednotné školské zákony pre celý štát. Z dôvodu, že prvé obdobie mám preskúmané, v tejto štúdiu sa mojím zámerom je preskúmať obdobie po roku 1929. Budem sa venovať štátu a školstvu, resp. hlavne politickej problematike voči minoritám, vplyvu štátnej politiky na osvetu ako aj otázke používania národného jazyka minorít. Zaoberám sa skúmaním školských reforiem, vplyvu politických udalostí na podobu škôl a vzdelávacieho obsahu. Cieľom je preskúmať konkrétne administratívne a právne predpisy týkajúce sa minorít vo Vojvodine a v porovnaní s majoritným obyvateľstvom v Kráľovstve SChS.

Kľúčové slová: Slováci vo Vojvodine, Kráľovstvo SHS, Minority, legislatívne postavenie

Dušan J. Ljuboja

Nationalism and Pan-Slavism in the “Age of Metternich” (1815-1848) – the case of the Serbs of Pest and Buda

Abstract:

My research is focused on the interrelation between the ideas of Pan-Slavism and nationalism, within the Serbian cultural circle in Pest-Buda, in the first half of the nineteenth century. I chose this specific Serbian community as a case study, due to their central importance for the Serbian “national awakening” in the aforementioned period. What made this community special was their access to the printing press of the Buda University, which made them the leaders in the knowledge production and distribution among all the Serbs living in East-Central Europe. Moreover, they had close connections with the Pan-Slavic movement of this time and, above all, with its main protagonists, like Ján Kollár and Pavel Jozef Šafárik. Through my research I intend to not only show the interrelation between the two ideologies (Pan-Slavism and Romantic nationalism), but also to show how they were adapted and transformed in the Serbian context.

Keywords: Pan-Slavism, nationalism, Pest-Buda, Serbs